

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, September 7-dikén 1819.

Nagy Britannia.

Ma nagyobb részét újságunknak Anglus hazafiak közt való verekedésekkel töltjük-meg, minthogymár most környül-állásosabban irhatunk az újabb tudósításokból azon rút vérontásokról, a' mellyek Manchesterben 's más helyeken is az Augustus' 16-dikán tartatott népgyűlésnek resultatumai voltak: —

Két nappal ezen gyűlés előtt két Politziaiemberek, *Shamross* és *Murray*, eltökélték magokban, hogy azon éjjel megkémlelik ezen néptsoportoknak katonai gyakorlásaikat. Ejjéli egy óraker ki-mentek búkálva a' *Whitemoss* nevű pusztára 's valósággal ott találták, magokat gyakorolva, a' néptsapatokat, mellyek között egyegy, legfeljebb 500 emberekből állhatott. Hanem, nagyon ke-servesen fizették a' két vizsgálódók a' ma-gok újságonkapásokért. A' nép őket meg-látván, abbahagyta a' katonai gyakorlást, 's így kiáltván: „*Nézzétek itt van Jack-Lebkuchen!* (ezen szót nem találta-meg a' M. Kurir az új Szó-könyvekben), kövekkel és botokkal köszöntötte őket, úgy, hogy egygyik közülök, *Murray*, 16-dikban estve kimult a' vilagból. — Az Augustus' 17-dikére virradó éjtszaka, melly a' nagy lármára következett, felettébb nagy fé-lelmek között telt-el Manchesterben: de semmi új próba nem tétetett: hanem *Asthon* és *Middleton* nevű helysé-gek, sőt Manchesternek is *Newcros* nevű része, még ekkor a' Reformá-

lók' kezében maradtak, 's nem ok nélkül lehetett félni, hogy Huntnek kiszabadi-tását valamelyik éjjel meg fogják próbál-ni a' lármázók. Hunt on kívül 69 szemé-lyek vagynak elfogattatva. Az ispotályban benn 28 terhes sebesek fekszenek; 58-tzan pedig tsak sebeiknek bekötöztetésére járnak-be oda. Sokan találtatnak oly se-besek is, kik nem mutatják magokat az ispotályban, következésképpen nem es-mertethetnek, minthogy honnyokban gyó-gyittatják magokat. — Manchesterben egész Aug. 17-dikén nem történt semmi újabb láрма, tsak Stockportban és *Maccliesfeld*ben, de azon-nal fegyveresek küldettettek-el Manches-terből a' lármának letsendesítésére, melly alatt Manchester' utzáira ágyuk vonat-tattak-ki, 's egy Proklamazio tétetett kö-zönségessé, melly által a' parantsoltatik a' Manchesteri lakosoknak, hogy többé katonai gyakorlásokra kimenni ne méré-szeljenek.“

Mikor Huntot az Orálószéken el-fogták, a' társai közt egy *Tyas* nevű embert is elfogtak. De a' kiról szükség megjegyezni, hogy ez nem társa volt Huntnek, sőt tőlle nagyon különböző principiumú ember. Ezt Londonból a' 'Times újság' tulajdonosa küldötte ezen népgyűlésre, hogy onnét néki mindene-ket hitelesen megirjon. Ez, hogy mindene-ket annál jobban láthasson 's halhasson, megkérte Huntot 's meg is nyerte töl-le, hogy, mintha az ő barátjai közzé tar-tozna, magát az ő kísérői közzé elegyit-

hesse. Így történt osztán, hogy Hunt 's a' kísérei elfogattatván, ez is elfogattatott. De ez azután elbocsátatott. Az a' tudósítás tehát, mellyet a' Times Ujság kiadott, ezen Tyasnak a' tudósítása, 's ennek summás foglalata ennyiben áll: —

„A' Reformáló gyűlés tsapatonként Vadász kürtökkel érkezett-meg a' meghatározott helyre. Elsők voltak a' Rochdalei és Midletoni lakosok, kik nagy pontossággal tették a' katonai fordulásokat. Egygyik zászlójokon Nagy Britannia szemléltetett három ágú villára támaszkodva, mellyen a' híres Wallacének ezen szavai olvastattak: *Az Isten fegyverkeztesse fel a' patriotákat!* — Az Oldhami Reformáló aszszonyoknak, kiknek száma 150-re tett, szép selyem zászlójok volt. Ezekhez Manchesterben néhány előkelő Polgárnék így kiáltottak: „Mennyetek ha, za gyermekeitekhez; bizzátok ezen dolgokat a' férjfiakra, a' kik ezekhez jobban értenek.“ — Nem soká 400 Politziai katonák is megjelentek a' gyűlésben, kiket a' nép eleintén hasonló Reformálóknak lenni gondolt, 's mikor megtudta, hogy nem így van a' dolog, biztatta egygyik a' másikat, hogy ne féljenek, mert ezek is tsak Polgárok, mint ők. Hunt nagyon lármás örvendezéssel fogadtatott: de mihelyest beszélteni kezdett, azonnal előnyargalt kivont kardal a' Polgári lovas-ság, melynek a' sokaság útát nyitván, a' Hunt deszkákból való Orálószéke egyszerre körül volt vétetve, 's egy tiszt ekképpen szollott Hunthoz: *Uram, nékem meg van parantsolva, hogy az Urat vigyem fogságra; az Ur az én foglyom.* — Hunt azt felelte: hogy: *tsak Magistratualis személy által engedni magát elfogattatni.* — Így felelt Johnson is. Melyhezképpent a' Manchesteri első Politziai tiszt elő állván, mind kettőjüket elfogta. Még eddig mindenek

tsendesen folytak; és semmi követelőző hajgálódzás nem történt mind addig, míg egy tiszt felkiáltván, így szollott: *Vegyétek-el a' zászlójukat!* Ennek halására egyszerre felforrott a' nép' mérge; a' zürzavar és tolongás azonnal közönségesse leitek, 's mind azok a' rettentőségek folyni kezdtek, mellyekről már emlékeztünk. A' Polgári lovas-ság már ekkor semmi mérsékletiséget nem esmert. Egy közzülök így kiáltott: Né, itt van Saxton, a' *Manchesteri-Observátor* nevéű újságnak egygyik írója; tegyetek legalább egy jó vágást rajta! *Tégy te,* így felelt a' másik. Az első hozzá is vágott, hanem Saxton felre hűvén magát, tsak a' bőrit sértette-meg a' kard. Saxton és Tyas, bátorságnak oltalmaért egy Politziai katoná' oltalmazása alá adták magokat, a' ki hallván, hogy Tyas azért jött Manchesterbe, hogy a' Timesnek mindent megírjon, mind kettőjüket fogsagra vitte. Hunt, ki az elvitettetés közben a' fején sok páltzatsapásokat 's a' kezén kardvágást kapott, azt kívánta Johnsonnal egygyütt Nadin Urtól, a' Biztostól, ki őket elfogta, hogy mutassa elő a' *Warrantot* (azt a' parantsolatot, melynél fogva őket elfogta). Nadin azt felelte nékik, hogy tsak esküvéssel tétetett feladás-ra fogta-el, 's ez, Warrant nélkül is elég. Hunt ekkor a' körülállókhöz szollván, megintette őket, hogy Nadin Urnak ezen nyilatkoztatására emlékezzenek-meg. Tyas 17-dikben délig maradt fogságban, midőn őtet a' Magistrátus hosszas engedelemkéréssel bocsátotta szabadon. Manchesterbe oda hagyván Tyas, Macclesfieldbe ment, a' hova 17-dikben estvéli 10 órakor érkezett-meg, de megintetett, hogy ne menyen-be a' városba, mert nagy vérontás van: pedig nem volt egyéb, ütésnél, taszigálódzásnál, döfölődésnél, ablakokbeverésnél 's a' többi. Ezen várost 18-dikban reggeli 4

órákor hagyta oda Tyas. Itt 30-ra vagy 40-re telt az elfogattak' száma." —

A' *Londoni Kurir* nagyon zúgolódik a' *Times* és *Morning-Chronicle* ellen, azért, hogy ezek a' *Manchesteri Magistrátusnak* tselekedetét igen nagy mérészségnek erőssítik lenni, melly miatt még ennekutánna lehetne nagyobb felzendülés, és hogy kisebb keménység által sokkal könnyebben megoltathatott volna a' tűz. — A' *Manchesteri népgyűlés'* fejei azt a' határozást tették volt előre, hogy ha tsendességben elvégezhetik ezen tanátskozássokat, egy nagy vendégséget fognak tartani, de tsupa vízzel, azért, mint proklamatiójikban kihirdették, hogy a' *Státus'* jövedelmét ez által is ne neveljék, 's a' *Ministerek'* barátjait ne gazdagítsák.

Az eddig Bétsbe' érkezett *Londoni levelek* tsak *Augustus'* 19-dikéig terjednek, és a' *Manchesteri történetekről* tsak 21-dikig szollanak. A' tsendesség *Manchesterben*, melynek lakosai 96 ezerre számláltatnak, helyre állott. Az előkelőbb lakosok egy nagy vendégfogadónak szálájába öszszegyülekezvén, köszönetet határoztak a' *Magistrátushoz* azért, hogy a' várost 50,000 dühösködő, többire idegen emberek' pusztításától megoltalmazta. — A' *Manchesteri Magistrátus* megintő hirtetést tett közönségessé, melyben ezeket köti a' népnek tsendességetszerető része' szívére: — Ha úgy mond még meg fog történni, hogy a' fegyveres seregekre, kövekkel való hajgálás esik, a' körülállók a' hajtót azonnal fogják-meg, különben kiteszik magokat annak a' veszedelemnek, hogy a' katonaság a' hajtókra tüzet adván, a' golyobisok a' hajgálók mellett állókat is érni fogják; a' házához senki efféle hajgáló embereket be ne botsásson, különben az ő házára is tüzet adnak a' katonák; ha valakinek háza' fedeléről tör-

ténik a' hajgálás, azért a' ház' ura tart özik felelni; az utzákon csoportosan megállani senki ne mérészeljen. —

Macclesfieldben is eltsendesedett végezetre a' támadás, hanem már 60-ra is telt vala az elfogattatott *Korifeusok'* száma. *De Middletonban* még ekkor is öszsze voltak gyülekezve 2000 vagy 3000 *Reformálók*, kik ellen már útban volt a' katonaság *Manchesterből*. Mint lett a' verkedésnek vége, talám meg leszsz a' holnap megérkezendő levelekben.

Augustus' 18-dikán arra a' hírre, hogy nagy sereg közelit a' város' ostromlására, azonnal oly jóvallást hirdetteitki a' *Magistrátus*, hogy a' *Kereskedők'* boltjaikat 's a' házak' tulajdonosai házaik' ajtait azonnal zárják-be, különben életjüket is veszedelmezethetik. De nem soká megérkezett a' tudósítás az üres lármáról, 's a' megintő czédulák a' falakról hamarabb letépettettek, mint felraggattak vala: — „Átaljában szollván (így fejezi-ki magát egy *Manchesteri tudósító*), a' *Manchesteri Magistrátus* végezetre elvesztette elméjének jelenvalóságát, 's minekutánna eleinten ily nagy keménységgel viselte magát, végezetre egészen megijédett, 's ezen ijedségét vélünk (lakosokkal) is részeltette, a' helyett, hogy rettegésünket eloszlatta volna. Kétségbe se lehet hozni, hogy a' fegyveres erőnek szükségtelen közbejövele nélkül az egész gyűlésnek nem lett volna semmi kedvetlen következése. Itt is rosszabbá tette az előrealó vigyázatlanság a' rosszszat. *Tate* nevű fűszer-számáros, egy zászlót, mellyet a' *Reformálóktól* vett vala el, mint *Polgárkatoná*, estve a' boltjára kifüggesztvén, a' nép reá ment 's ablakait beverte. — *Huntot*, egy *Magistrátualis* személy 17-dikben reggel megkérdvén, hogy mit keresett ő itt ezen gyűlésen? *Hunt* néki ily

kérdéssel felelt: Ugyan mondja meg nekem az Ur, miért hoztak engem ezen fogházba? — Azt is mondta Hunt, hogy azért, a' mit a' Manchesteri Magistratus elkövetett, 14 napok alatt meg fog büntettetni. — Azok a' Reformálók, a' kik meg Middletonban özszegyülekezve voltak, részint lántsákkal, részint baltákkal vagy tsakányokkal voltak felfegyverkezve. Mondják, hogy a' Manchesteri népgyűlésnek elszélesztetésekor ily kiáltások hallattattak volna: *Meg fogunk mi ismét jelenni, de jobb készülettel.* — Ezen veres vérekezésnek származását némelyek annak a' gyűlölségnek tulajdonítják, melly a' gazdag polgárok és a' szegények közt uralkodik. A' Polgári katonaság mind az elsőkből áll. A' Times és Morning-Chronicle szomorkodva említik, hogy ezen lovas polgárság a' Királynak száz alattvalóját, a' kiknél semmi fegyverek nem találtattak, lovaji által tal öszszetapodtatta, 's öszszevagdalta, még pedig a' mi nagyobb a' Magistratuális személyeknek szemeik előtt, kiknek a' lett volna kötelessége, hogy őket védelmezzék. — Mind ketten kétségbe hozzák ezen újságlevelek azt, hogy a' lovas polgárság a' nép közzé való bevágása előtt a' Támadás' Aktája felolvastatott volna; sőt, ha ez megtörtént is, legalább a' törvények által meghatározottat egy órányi idő, a' felolvastatás és a' Hunt elfogattatása között el nem telt. — A' Ministeri Kurir Hazugoknak nevezi ezen tudósítót: a' Times ellenben és a' Morning Chronicle a' Kurrt Thersitesnek.

Manchesterből katonai és polgári Követség érkezett Londonba, melynek néhány rendbéli meghalgattatása volt a' Ministeriek' Tanácsában. Londonba a' Ministerium' kívánságára kellett jönni ezen Követségnek, hogy minden dolgokról, a' mi k Manchesterben történtek, pontos tu-

dósítást tegyen. A' Királyi Fő Prokurátor is jelen volt a' Ministeri Tanácsban, mikor ott ezen Követség kikérdeztetett, és, melly, mint mondják, az újságlevelekben kihirdettetett cikkelyeknek sok tekintetekben ellent mondott: P. o: hogy a' lovas Polgárság a' nép közzé bevágott, arra reá tüzelt, 's Hunt megsebesítettetett volna, 's több effélék.

Londonban Augustus' 20-dikára virradó éjjel ilyen czédulákat raggattak vala ki az utszák falaira: —

„Ödöklés Manchesterben a' Polgári lovas katonaság által az Elöljárókért!

„Holnap, Szombaton, a' folyó Aug. 21-dikén, közönséges özszegyülekezés fog a' Londoni Korona és Vasmatska nevű vendégfogadóban, a' végre tartatni, hogy az Ánglus közönség arról való vélekedését kimondja, hogy a' Manchesteri Polgári lovas katonaság és az Elöljárók magokat annak alkalmatosságával miként viselték, midőn a' Manchesterben a' Parlamentum' reformáltatására nézve tartott népgyűlést széllyel verték. Költ Fleet utzában. Nyomtattatta —“

„Wooler Könyvnyomtató.

Augustus' 21-dikén ismét egy czédula raggattatott ki Londonban minden utszaszegletekre, melynek ez a' foglalata: —“

„Közönséges, Polgári és Vallási Szabadság!

„Szerdán Augustus 25-dikén délutáni 4 órakor közönséges gyűlése fog a' Patriotáknak Londonban Anglia fő városában az egész népnek nevében tartatni, a' végre, hogy ezen napon a' Kenningtoni közönségbeli nép a' Middlesexbelivel

egygyesülvén, egygyütt a' Régens Princzhez meghívást botsássanak, a' végre, hogy ő azon tyrannusságnak, mellyet a' gyáva és vérszomjúzó Agensek a' népen gyakorolnak, határt vessen és a' mi házákat a' gyilkosságtól és vérferdőtől megmentse. —

„Anglia reméli, hogy a' maga kötelességét minden meg fogja tenni. —

„*Sir Wellesley Károly* meghivatlatik, hogy ezen népgyűlésben előljön.“

„Nyomtattatott Waddington Samuel Könyvnyomtatónál, Oxford utzában a' 18-dik szám alatt.

„Aláírták Southwark mezővárosa, a' Surrei Grófság, 's a' Middlesexi Grófság Biztosságaiknak tagjaik, és Titoknok Blanford.

Ezen Blanford ennek a' tudósításnak kibirdettetése után azonnal a' Londoni Lordmájer elejébe ezitáltatott 's kikérdeztetés alá vonattatott. Elbotsáttatott-e azután vagy nem, még nem olvastuk.

Az a' feljebb említett népgyűlés, melyről való híradást, mint ott irtuk, Wooler Könyvnyomtató adta-ki, Aug. 21-dikén valósággal véghez ment a' nevezett nagy vendégfogadóban, de hogy mitsoda kimenetellel, azt most mikor ezeket írjuk, még nem tudhatjuk, minthogy az azon napon kijövő Londoni, úgy nevezett, Estvéli leveleket éppen akkor nyomtatták, 's azok még hozzánk meg nem érkeztek. Még 'hat tsak a' következő környülállások tudattak ezen gyűlésről. A' fogadó nagy szalája egy órákor már dugva tele volt emberekkel. A' Reformálók első tseportja megérkezett, 's nagy tapsolással fogadtatott. Ezen tseportban voltak: Gale Jones, Doktor Watson, Májer Cartwright, Waddington, és egyéb

Korifeus Reformálók. Wooler egy asztalra felállván beszédet tartott; eléadta ezen tanátskozásnak fontosságát; jóvalotta a' gyűlésnek, hogy barátját Waddingtont váloszsza Elölülőnek, melly azonnal meg is esett. Már most Waddington állott-fel az asztalra, 's beszédjét akképpen kezdette: Hogy ő már négy Revolúziót látott (erre így kiáltott-fel valaki: Fogsz te látni ötödiket is) tudniillik Amérikában, Frantzia Országban, Spanyol Országban, és Belgiumban, de oly rút dolgot, mint Manchesterben még sehol se látott és nem ért, hol az oltalom nélkül lévő embereket, 's az anyok' mejjén függő gyermekeket megtámodták. Intette a' Reformálókat, hogy álhatatosok legyenek, 's magokat *Hampdenhez* és *Sidneyhez* méltóknak lenni mutassák meg. (Ezek mind ketten híres lázzasztók voltak).

Aug. 17-dikén Conventryben is nagy lárma volt; hanem ezt tsak a' kézimunkás vagy napszámos emberek tsinálták, azért, hogy fizetésseket feljebb emel-hessék. Ezek valami 1500-zan öszszeseregelvén, azokat, kik vellek egygyeterteni nem akartak, szamarakra ültették 's a' városban alá 's fel herdozták.

Német Ország.

Ma, Hep! Hep! Ujságokkal is beirhatnánk közel egy árkust. De tsak rövidítsük, a' mint lehet: —

Heidelbergából, Aug. 26-dikán. Minekutánna itt a' Hep! Hep! néhány hetek óta minden utzákon hangitsált volna, végezetre tegnapelőtt egy Polgár egy 'Sidó leánykát is személyesen bántani nem áttallott, mellyért ő elfogattatott ugyan, de tegnap reggel a' Polgári katonaság által, melly a' Lajos innepére nézve nuzsikával parádézott az utzákon erőszakosan kieresztetett a' fogságból. Azonközben egész nap szárnyalt az a' hír,

hogy a' következő éjjel rozsíz fognának a' 'Sidók alunni, mellyet ők azonban csak mesének tartottak, mind addig, míg estvéli 7 és 8 órák között csoportosan megindultak a' Heppetkiáltozó lakosok az utszákon, 's a' 'Sidóházakhoz seregelvén, ott balták, feszítő vasak 's egyéb efféle szerszámok segedelmével az ablakokat, ablak táblákat, a' ajtókat, valami három óráig tartott iparkodás után, lefeszgették, betördelték, 's házakba bementek, 's mindent a' mit azokban találtak, felprédáltak, öszszetörték, az almáriumokban talált pénzt elvitték, az iráscikat öszszeszaggatták, 's az ágynémüt öszszevagdaláltak. Se egy se más felől semmi Politziai vagy Polgári katonaság magát nem mutatta. Már három házak ki-prédáltatván a' negyedikre is reá került a' sor, a' midőn szerentsére oly segedelmé érkezett a' Szegény 'Sidóknak, mellyet kétségkívül nem is vártak. Az Univerzitásbéli tanulók jelentek-meg, ki kardal, ki koszperdel, ki a' mivel lehetett, 's egy szempillantatban elkérgették a' szemtelen bünhődőket, sokat el is fogván a' Magistrátus' fogházába vitték, 's így mentették-meg a' 'Sidókat a' több szenvedéstől, a' Polgárságot nagyobb gyaláztól, 's a' Magistrátust nagyobb számadástól. A' bünhődők csak a' nép' salakja 's utszán tekergő ifjak voltak — így fognak kétségkívül sokak mind itt mind másutt szollani. Jól van, de tsakugyan méltán lehet ezen környülállásra nézve azt a' kérdést tenni: Mi okozhatja azt, hogy ily sok városokban, a' hol most ez a' sok 'Sidólárma történik, éppen az utszákon koborló ifjaknak kell lenniük, a' kik ezen lármázásra felingereltetnek? De mi azt is elmondhatjuk, hogy azok nem utszánkoborló ifjak valának, kik a' tanulóknak ezen tselekedeteikért efféléket haragosan hánytak szemekre: Hogy ki biztalan reájok, hogy magokat idegen dologba

avassák, 's olly embereket öszszefogdosanak, a' kik, bár tsendességháborítók, de a' tanulókat nem illetik. Kétség kívül azon Professoroknak, kik a' 'Sidóság-nak kiirtatását prédikálták, nem fordult meg elméjekben, hogy az utszánkoborló ifjak a' 'Sidóságon magokat a' 'Sidókat értik, 's a' többi."

* * *

Wiesbadenből azt írják Aug. 27-dikén, hogy azon két Evangelicus Papok, a' kik gyanura, lázzasztási czélzásért elfogattak vala, elbotsáttattak, megígérvén, hogy ha megszálltatnak, akár melly órában elé fognak állani. A' harmadik, Löningnek egy ötse, még nem botsáttatott-el. Papi hivataljokat a' más ketők se folytathatják, míg végső határozás nem tétettetik erántok.

* * *

A' Gissai tanulók' lármájának okát így adják elő az újabb levelek: „Aug. 3-dikán annyira elfelejtkezett magáról egy Hassiai tiszt, hogy az itt lévő *Casínóban* egy tanulóval öszsze találkozáván, valami semmiségért pofontsapta: de oly sietséggel el is orsantott onnét, hogy a' megbántatott tanuló a' költsönt vissza nem adhatta, azért is egygyikért, hogy a' strázsa és a' körülállók akadályoztaták. Más nap magába szállván a' tiszt egy tanuló esmerösse által a' több tanulókat 's a' megbántatottat is közönségesen megkövette, 's ezen utolsónak azt is tudtára adatta, hogy ha ezt elegendő elégtételnek nem fogja tartani, tehát duelláljanak-meg oly fegyverrel, mellyet a' tanuló tetszése szerént válaszson-ki. A' tanuló elfogadta ezen meghivattatást, 's a' duellálásnak Aug. 5-dikén kellett volna megesni, hanem, senki se tudja miképpen a' dolog az Oberster' fülébe ment, 's ez affelől a' Rektort is tudósítván, a' duellá-

lást meggátolta. Már most arra ajánlotta magát a' tisztt, hogy bizonyságok előtt és személynesen meg fogja követni a' tanuló: de ebből se lett semmi, mint-hogy az erre meghatározott idő előtt ismét úgy nyilatkoztatta ki magát a' tisztt, hogy, ezt tselekedni néki tisztu karaktere meg nem engedi. A' katonaság azonban, hogy a' tisztu valahol, mint félni lehetett, valamelly megbántatás ne történnyen, ahoz való eszközöket vett elő, p. o. a' strázsák dupláztattak, az utszákra le's fel járó strážsa csoportok rendeltettek, 's általjában parantsolatot kapott az őrző sereg, hogy a' verekedésre minden szempillantásban készen tartsa magát. Ezt megtudván a' tanuló sereg, hogy a' katonák' útjából egyszerre kiálljon, arra határozta magát, hogy a' várost *in massa* oda hagyja, 's vissza se megyen oda, míg tökéletes elégtételt nem nyerend. Hogy a' tanulóknak ezt tselekedni okok volt, tagadhatatlan, mint-hogy a' katonaság már annyira el kezdett volt vetemedni, hogy bajonétokkal nékiek ment a' tanuló' csoportjainak, 's a' puskákat szemek láttára töltötte az utszákon golyobissal. — Mi lett az elégtétel, melyért osztán végezetre a' tanuló sereg a' városba megelegetéssel vissza tért, meg irtuk még a' mult Keddi Kurirban.

* * *

S a n d még most is él: de állapotjának egyéb körülállásairól senki semmit nem tud.

S p a n y o l A m é r i k a.

Chilinek tengeri erejét, melly most a' Lord Cochran e vezérlete alatt Peru ellen dolgozik, a' mult April. 9-dikén ezen hadi hajók tették: — *O Hig-*

gins 48 ágyus, 550 hajós legényel; *San Martin* 60 ágyus, 480 hajós legényel; *Jupiter* 52 ágyus, 550 hajós legényel; *Chacabuco* 24 ágyus, *Araucano* 18 ágyus, *Puleto* 16 ágyus, *Chilano* 10 ágyus, és egy Sloop. — A' Buenos-Ayresi kikötőhelyben vannak két fregátok, 56 ágyusok, mellyeknek neveik Horatier és Curiatier, ezeket az Északi Amerikaiaktól vették. — A' Spanyolok' erejét pedig *Peruban*, Februáriusban, ezek a' hajók tették: *Venganza* 50 ágyus, 360 hajós legényel; *Emeralda* ugyan ilyen; *Kleopatra* 50 ágyus, 240 hajós legényel; *Peczuela* 18 ágyus; *Mazpo*, mellyet az Insurgensektől vettek-el, 18 ágyus.

U j a b b U j s á g o k.

A' nem rég elbocsátott *Harrison*t, Aug. 21-dikén *Stockporban* azért, hogy lázzasztó beszédet tartott, ismét elfogták.

* * *

Közönséges levelek beszélnek, hogy *Udvari Tanácsos és Ex-Professor Oken*, nem régen *Jenából* jöven nagy sebeséggel folytatta útját *Studtgárdon* által *Helvétzia* felé, 's a' *Politzia* által mindennütt nyomban követtetvén, kevésbe mult-el, hogy *Helvétzia* határánál be nem éretett.

* * *

Egy *Párisi Ujság*levélben az erőssítetik telegrafusi híradás után, a' melly *Calaisból* érkezett volna *Párisba*, hogy *London* felé, a' környékekről véghetetlen sokaságú úgy nevezett *Reformálók* lettek volna útban. De más *Frantzia Ujság*levelek ezen hírnek még további megalóságosulását tartottak szükségesnek lenni.

S z á z f o r i n t C o n v e n t i ó s p é n z é r t a d t a k V á l t ó c z é d u l á b a n : —
 Sept. 3-dikén 248 $\frac{1}{4}$ — 4-dikén 249 $\frac{1}{4}$ — 6-dikén 249 $\frac{3}{4}$ — forintot.)

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Pesten a' múlt Vasárnap a' Tisztelendő Pater Piáristáknál diszes pompával tartatott Calasantius Sz. Jó'sef innepenapja, mellyen, mint a' tisztelt Szerzetnek ditső emlékezetű Felállítója innepén, az egész tanuló Ifjúság és számos városi népség buzgó ájtatosságát példásan végezte; a' Nagy Misét tellyes Assistentiával tartotta Méltóságos és Fő Tisztelendő Kopátsy Jó'sef Püspök, a' Septemviralis Táblának egyik érdemes Birája, etc. Egyházi Beszédet tartattak Magyar, és Német nyelven. A' Magyar Tisztelendő Nagy-Ernyei Szabó Elek emeritus Királyi Professor Ur; a' Németet Tisztelendő Simonchich Ignác Ur, a' Leopold külső városi Plébános tartotta, mind a' ketten az Esztergomi Érseki Fő Megyének Papjai, kik ezen innephez alkalmaztatott fontos beszédjek által magokat jelesen megkülömböztették.

B é t s.

A' Pruszsiai Koronaörökös és Fridrik Orániai Princz ő Királyi Herczégsek a' múlt héten Bétsbe érkezvén, az itt találtató ritkaságoknak megszemlélgetésével, 's látogatásokkal töltik idejeket. Szombaton a' Felséges Császári Udvarnál familiai egygyütt való ebéd lévén, itt ő Királyi Herczégsek is jelen voltak. Akkor estve Felséges Urunkal és Asszonyunkal egygyütt a' Burghban lévő Udvari theátrumot, 's tegnap estve a' Leopoldstadtit méltóztattak ő Kir. Herczégsek megjelenésekkel megtisztelni.

Az Insbrucki újság szerint Ferdinandus Austriai Koronaörökös ő Fő Herczége, Déli Tyrolisból jövéen, Augustus 29-dikén ide kivánt jó egészségben megérkezett, 's az Arany Sashoz szállottbé. Még azon estve az Ambrasi kastély-

ban lévő régiségeknek megszemlélésére ment, 's 30-dikban reggel az itt (Insbruckban) fekvő örzöseregnek gyakorlástartásával töltötte idejét.

J e l e n t é s.

Erdélyből Kolosvárról. Itten a' Reformátum Collégium Typographiájában ki jött e' folyó esztendőben a' sajtó alól e' nevezetes Római Iró: *Columella de re rustica*. Ki adta Professor Szilágyi Ferentz világosító jegyzésekkel, mellyek az Iró értelmét és a' benne említett plántáknak mái nevezeteket illetik. Minden felsőbb Oskolákban kelletvén ugyan is, Felsőségi rendelésből, a' gazdaságot tanítani; jónak találta a' Kiadó, ezen, a' régi Romaiaktól hozzánk jött legtökéletesebb gazdasági Irót Hazánkban közönségesse tenni: nem azért, hogy e' legyen a' gazdasági kézi könyv, de hogy a' Romai Literatura Tanítója a' Deákságot és némelly esméreteket ez által bővítvén, egyszersmind a' gazdasági tudományt jókor megizelitse, a' figyelmet reá felsekcentse, és *Columellát*, kit az Oeconomiae Professornak gyakran kell említeni, megesmértesse. Ez a' literaturai tekintetből tehát most kiadott Könyv, melly az Erdélyi Reformátum M. Fő Consistorium intézetéből közelebbről e' Hazabéli Reform. Fő Oskolák számára tétett közönségesse, mellynek mind magára, mind a' több *Rei Rusticae Scriptorokkal* való kiadása ritka, Hazánkban pedig ez az első; reményljük, hogy az Oskolák — és a' szebb szebb Római Irók olvasásában gyönyörködő magánosok előtt is kedvet fog nyerni. Egy Augustus alatt született, Tiberius idejében virágzott Romai nagy birtokos és híres gazda, mind a' stylus mind a' dolog tekintetéből figyelmet érdemel. Kolosváron Augustus' 12-dikén 1819.